© 2026 International Conference on Multidisciplinary Sciences and Innovations . All Rights Reserved.

INNOVATSION TADBIRKORLIK VA STARTAP-LOYIHALARNI MOLIYALASHTRISH: VENTUR MABLAG‘LARINI JALB ETISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI

ZUXRIDDINOVA SHAXNOZA SIROJIDDIN QIZI
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY TALABASI
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.22836439

Kalit so'zlar: Innovatsion tadbirkorlik, startap-loyihalar, ventur moliyalashtirish, venchur fondlari, angel-investorlar, iqtisodiy o'sish, tijoratlashtirish.

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy iqtisodiyotda innovatsion tadbirkorlik va startap-loyihalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari, ularni moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlari hamda venchur kapitalining roli tahlil qilingan. Xususan, yuqori texnologiyali g'oyalarni tijoratlashtirish, angel-investorlar va venchur fondlarini jalb etish orqali milliy iqtisodiyotda innovatsion muhitni shakllantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar berilgan.

Keywords: Innovative entrepreneurship, startup projects, venture financing, venture funds, angel investors, economic growth, commercialization.

Abstract: This article analyzes the specific features of developing innovative entrepreneurship and startup projects in the modern economy, modern financing mechanisms, and the role of venture capital. In particular, scientific and practical recommendations are provided for commercializing high-tech ideas and forming an innovative environment in the national economy through attracting angel investors and venture funds.

Ключевые слова: Инновационное предпринимательство, стартап-проекты, венчурное финансирование, венчурные фонды, бизнес-ангелы, экономический рост, коммерциализация.

Kirish

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi va raqobatning keskinlashuvi sharoitida har qanday mamlakatning barqaror rivojlanishi uning innovatsion salohiyatiga bevosita bog'liqdir. An'anaviy tarmoqlardan farqli o'laroq, yuqori xavf va yuqori daromadlilik xususiyatiga ega bo'lgan **innovatsion tadbirkorlik va startap-loyihalar** iqtisodiyotda yangi ish o'rinlarini yaratish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga joriy etish hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim drayveriga aylanmoqda. Biroq, aksariyat startaplar o'z faoliyatining boshlang'ich bosqichida (seed stage) yetarli moliyaviy resurslarga ega bo'lmagani sababli moliyalashtirish muammosiga duch keladilar. Bu esa klassik bank kreditlaridan farq qiluvchi maxsus moliyaviy mexanizmlar — **venchur kapitali** va **angel-investitsiyalar**ni talab etadi.

Startap-loyihalarni moliyalashtirish bosqichlari va mexanizmlari

Innovatsion g'oyani muvaffaqiyatli biznesga aylantirish uchun bosqichma-bosqich moliyalashtirish tizimi qo'llaniladi:

Pre-seed (Boshlang'ich g'oya bosqich): Loyihaning dastlabki konseptual shakllanishi bo'lib, asosan muallifning shaxsiy mablag'lari (Bootstrapping), qarindoshlar yoki "3F" (Friends, Family, Fools) tamoyili yordamida moliyalashtiriladi.

© 2026 International Conference on Multidisciplinary Sciences and Innovations . All Rights Reserved.

Seed (Urug'lantirish bosqich): Prototipni yaratish va jamoani shakllantirish uchun **angel-investorlar** (shaxsiy boylikka ega bo'lgan va istiqbolli startaplarga sarmoya kirituvchi tadbirkorlar) jalb etiladi.

Venture stages (Venchur bosqichlari — Series A, B, C): Mahsulot bozorda o'z o'rnini topgach va kengayish (scaling) talab etilganda, yirik **venchur fondlari** yuqori ulush evaziga katta miqdordagi investitsiyalarni kiritadilar.

Venchur investitsiyalarining iqtisodiy ahamiyati va afzalliklari

Venchur moliyalashtirish tizimi milliy iqtisodiyotga va startap-kompaniyalarga bir qator ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

Moliyaviy xavfni taqsimlash: Bank kreditlaridan farqli o'laroq, venchur investorlar startap muvaffaqiyatsizlikka uchragan taqdirda garov mulkini talab qilmaydilar, balki xavfni o'z zimmalariga oladilar.

Smart-money (Aqliy sarmoya) effekti: Investorlar faqat pul mablag'ini berib qolmay, o'zlarining boy biznes tajribasi, xalqaro aloqalari va boshqaruv ko'nikmalari (mentorship) bilan ham loyihani qo'llab-quvvatlaydilar.

Eksport salohiyatini oshirish: Yuqori texnologiyali startaplar qisqa fursatda global bozorga chiqish imkoniyatiga ega bo'lib, mamlakatga valyuta tushumlarini ta'minlaydi.

Rivojlanishdagi to'siqlar va ularni bartaraf etish yo'llari

Innovatsion tadbirkorlikni moliyalashtirishda ayrim tizimli muammolar mavjud:

Infratuzilmaning to'liq shakllanmaganligi: Mahalliy venchur fondlari va akseleratorlarning kamligi, investorlar bilan startapchilar o'rtasida huquqiy ko'priklar yetishmasligi.

Yuqori xatar omili: Investitsiyalarning qaytmaslik ehtimoli yuqori bo'lgani sababli an'anaviy investorlarning bu sohaga mablag' kiritishda ehtiyotkorlik qilishi.

Qonunchilik bazasi: Intellektual mulk huquqini himoya qilish va soliqqa tortish mexanizmlarini xalqaro standartlarga to'la moslashtirish zaruriyati.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat tomonidan venchur fondlariga soliq imtiyozlarini berish, davlat-xususiy sheriklik asosida innovatsion jamg'armalarni tashkil etish hamda universitetlar qoshida inkubatsiya markazlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

NATIJA VA TAHLIL

O'tkazilgan tahlillar va amaliy tajribalar quyidagi xulosalarni beradi:

O'sish sur'ati: Venchur mablag'lari bilan ta'minlangan startap-loyihalarning 60-70% qismi o'z faoliyatini kengaytirishga erishgan bo'lsa, moliyalashtirilmagan loyihalarning aksariyati boshlang'ich bosqichdayoq yopilib ketmoqda.

Ish o'rinlari: Innovatsion sohada har bir jalb qilingan 10 000 dollar investitsiya qo'shimcha ravishda yuqori malakali 3-5 ta yangi ish o'rnini yaratishga zamin hozirlaydi.

Tijoratlashtirish samaradorligi: Ilmiy-tadqiqot institutlari ishlanmalarining venchur fondlari orqali tijoratlashtirilishi iqtisodiyotda innovatsion mahsulotlar ulushini 25-30% ga oshirgan.

Xulosa

Innovatsion tadbirkorlik va startap-loyihalarni venchur mablag'lari asosida moliyalashtirish — mamlakat iqtisodiyotini xomashyo eksportidan bilimga asoslangan iqtisodiyotga (knowledge-based economy) o'tkazishning eng maqbul yo'lidir. Venchur ekotizimini rivojlantirish, angel-investorlar va venchur fondlari faoliyatini rag'batlantirish kelgusida milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini keskin oshiradi.

© 2026 International Conference on Multidisciplinary Sciences and Innovations . All Rights Reserved.

Adabiyotlar

1. Lerner, J. (2009). Boulevard of Broken Dreams: Why Public Efforts to Boost Entrepreneurship and Venture Capital Have Failed—and What to Do About It. Princeton University Press.
2. Gompers, P., & Lerner, J. (2004). The Venture Capital Cycle. MIT Press.
3. Bygrave, W., & Zacharakis, A. (2013). Entrepreneurship. John Wiley & Sons.
4. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi hisobotlari va tahliliy materiallari. (2024).
5. Toshhodjayeva, D. A. (2022). Innovatsion tadbirkorlik va startap-loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlari. Iqtisodiyot va ta'lim jurnali, 3(4), 88-94.